

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ СВІТОВОГО ЗЛА В ФІЛОСОФІЇ

Г.С. СКОВОРОДИ

Причина людських страждань, на думку класика вітчизняної філософії Г.С. Сковороди, – у «неправдивому розумінні» суті речей. Любов до зовнішнього світу робить з людини раба, оскільки видимість засліплює, веде в темряву помилок. А істинне пізнання проникає в незмінну сутність речей, тому воно може стати основою справжнього щастя, тобто Григорій Савович йде за сократівським принципом тотожності щастя та істини. З одного боку, «дурна мудрість» світу, що солодкоголосими, «сиринами» заманує в свої тенета, з іншого – істинна. «Висока мудрість», що приносить вічну радість, блаженство. Вороги людини – стихійні думки, темні погляди, – твердить філософ. В людини, захопленої світом, – «дурні очі» й «дурна прозорливість» [1, I, 248].

Однак для Сковороди зло не є тільки хибним знанням. Він не замислюється на «гносеологічному» аспекті людського страждання й висуває дуже важливе для його філософії твердження: коріння думок – в «серці» людини. Чинник страждання – не тільки хибна думка, а переважно вольовий акт, який відображує особистісний нахил, людську сутність, єство. Думки породжуються волею людини, яка має свій осередок у серці.

Для людини є два способи життя: «світський» – згубний та «божий» – спасенний. Іноді філософ говорить про існування в людині двох воель – власне людської та божої. Людської волі треба позбутися, як гріховної, й тоді божа воля приведе до блаженства. «Щастя» та «радість серця» виявляються тотожними «царству божому», «святині». «Щастя, мир, рай – це Бог всередині тебе» [2, 37]. Таким чином, знаходження «правильного погляду» набуває значення долання гріха, зречення злої волі. Це шлях віри й любові до Бога. Для мислителя найвища мудрість – «філософствувати у Христі», Христос та істина – тотожні. Жити в істині означає жити в Христі.

Отже, справжній центр ваги філософії Григорія Савовича як «мистецтва життя» – у відкритті в собі «сина божого», «внутрішньої», «духовної» людини, що є основою «миру душевного» й істинного «блаженного життя». Головна мета його вчення полягає в проповіді набуття людиною містичного стану «обожнення» через внутрішнє «переображення» вольового центру особи – її «серця». В цьому процесі людині має допомогти розкриття таємниць символів Святого Письма. Що ж до світу зла й соціальної неправди, то вони походять від зречення кожною окремою істотою Божого (природного) призначення.

Література:

1. Сковорода Г.С. Твори: У 2 т. – Київ, 1994.
2. Григорій Сковорода: Сад пісень (вибрані твори). – К., 1972.